

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

(Hizb-ut Tahrir Emiri Celil Âlim Ata İbn Halil Ebu Raşta Tarafından Facebook Sayfası Takipçilerinin “Fıkhi” Sorularına Verilen Cevaplar Silsilesi)

Soru-Cevap

Salih Bir Çocuğun Ölen Babası Adına Verdiği Sadaka

Ve Sevabının Ona Ulaşması

Ameer Turman'a

Soru:

Esselamu Aleykum ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Şeyhimiz ve Emirimiz, size en kalbi selamlarımızı iletiyoruz.

Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle buyurmuştur: “Âdemoğlu ölünce, üç ameli dışında bütün amellerinin (sevabı) kesilir: Sadaka-i câriye, kendisinden istifade edilen ilim ve onun için dua eden salih (hayırlı) evlat.”

Sadaka-i câriyenin, ölen kişinin ölmeden önce vermesi şart mıdır yoksa şayet çocukları onun ruhuna sadaka verseler, bu onun adına verilmiş sayılır mı?

Allah adımlarınızı hakka ve ellerinizi de ümmete izzet kazandıracak şeylere yöneltsin.

Cevap:

Ve Aleykumselam ve Rahmetullahi ve Berekâtuh.

Ölen kişinin amelleri hakkındaki hadis şudur: (Üç ameli dışında bütün amellerinin (sevabı) kesilir): Sadaka-i câriye, kendisinden istifade edilen ilim ve onun için dua eden salih (hayırlı) evlat...

Başkasının amelinin kendisine (ölen kişiye) ulaşmasına gelince; onun (ölen kişi) adına başkalarının yaptığı ve sevabı ona ulaşan ameller vardır; bunlardan biri de çocuklarının onun (ölen kişi) adına sadaka vermesi ve sevabını da onun adına niyet etmeleridir:

1- Şevkâni Neylü'l Evtâr'da şöyle demiştir:

[1488 – (Ebu Hureyra'dan şöyle rivayet edilmiştir: **أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أَبِي مَاتَ وَلَمْ يُوصَ، أَفَيَنْفَعُهُ أَنْ أَتَصَدَّقَ عَنْهُ؟ قَالَ: نَعَمْ** **şöyle dedi: Benim babam vasiyet etmeden öldü; Ben onun için tasaddukta bulunsam ona bir faydası olur mu? Sallallahu Aleyhi ve Sellem, evet dedi.**” [Ahmed, Müslim, Nesai ve İbn Mâce rivayet etti]).

1489 – (Aişe'den şöyle rivayet edilmiştir: **أَنَّ رَجُلًا قَالَ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: إِنَّ أُمَّيْ أَفْتَلَيْتُ نَفْسَهَا، وَأَرَاهَا لَوْ تَكَلَّمْتُ تَصَدَّقْتُ، فَهَلْ لَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ** **şöyle dedi: Annem ansızın öldü. Öyle sanıyorum ki, şayet konuşabilseydi, sadaka verilmesini vasiyet ederdi. Şimdi ben onun adına sadaka versem, sevabı ona ulaşır mı? Sallallahu Aleyhi ve Sellem, evet dedi.**” [Müttefekun Aleyh]).

1491 – **عَنْ الْحَسَنِ «عَنْ سَعْدِ بْنِ عُبَادَةَ أَنَّ أُمَّهُ مَاتَتْ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أُمَّيْ مَاتَتْ أَفَأَتَصَدَّقُ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ قُلْتُ: (** **Hasan Sa'd İbn Ubade'den şöyle rivayet etmiştir: Sa'd İbn Ubade annesi vefat ettiği zaman şöyle dedi: Ey Allah'ın**

Rasulü! Annem vefat etti. Onun adına tasaddukta bulunayım mı? Sallallahu Aleyhi ve Sellem: **Evet**, dedi. Dedim ki: Hangi sadaka daha efdaldır? Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle dedi: **İnsanların su ihtiyacını karşılamaktır.**” Hasan dedi ki: Sa’d’ın ailesinin Medine’de sakilik yapma hikayesi bu şekilde olmuştur. [Ahmed ve Nesai rivayet etti].

(Akrabanın verdiği hediyelerin sevabının ölüye ulaşması bölümü)

Şu kavli: (Bunun ona bir faydasının olması); burada evladın Müslüman babası için oruç ve sadaka gibi yaptığı amellerin sevabının babasına ulaşacağına dair delil vardır. Onun şu kavli: (أُفْتُلِيَتْ - Uftuliyet); Sükun olan (الْفَاءِ) Fa’dan sonra müsenna dammesi, onun ardından (لَامٌ) Lâm’ın kesre olarak gelmesi meçhul siğasında olup aniden öldü demektir; Kamusta da bu şekilde geçmektedir. Onun şu kavli: (نَفْسٌ) en meşhur olan damme ile olup nâib failin yerine geçmiştir. Onu şu kavli: (وَأَرَاهَا); (الْهَمْزَةُ) Hemze’nin damme olmasıyla, sanıyorum anlamındadır... Onun şu kavli: (Sallallahu Aleyhi ve Sellem şöyle dedi: **İnsanların su ihtiyacını karşılamaktır**), burada su ihtiyacını karşılamanın tasaddukun en efdal olduğuna dair delil vardır.

Ebu Davud’un lafzı ise şöyledir: **“Yapacağım sadakanın hangisi efdaldır?”** Sallallahu Aleyhi ve Sellem dedi ki: **“Su.”** Bunun üzerine (Sa’d) bir kuyu kazdı ve **“Bu (kuyu), Sa’d’ın annesi için”** dedi. Bu hadisi, Dârekutni Mallik’in gariplerinde tahrir etmiştir; zira el-Muvatta, Said İbn Sa’d İbn Ubade’nin hadisinden şunu rivayet etti: **“Sa’d Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem ile birlikte bazı savaşlara çıktı ve Medine’de annesi vefat etti. (Ölmek üzereyken) annesine şöyle denildi: Vasiyette bulun. (Annesi de) şöyle dedi: Nasıl vasiyette bulunayım, mal Sa’d’ın malıdır. Sa’d gelmeden önce (annesi) vefat etti.”** Hadisi zikretti ve şöyle denildi: Aişe’nin hadisinde ve İbn Abbas’ın hadisinde müphem olan adam, Sa’d İbn Ubade’dir ve bu da Buhari’nin, Aişe’nin hadisinden sonra şu lafızla İbn Abbas’ın hadisini rivayet ettiğine delalet etmektedir: **“Sa’d İbn Ubade şöyle dedi: Annem bir adağı olduğu halde vefat etti.”** Bu da sanki Aişe’nin hadisinde müphem olan kişinin Sa’d olduğuna işaret etmektedir. Bu bölümdeki hadisler; bir çocuğun, ana babasının bir vasiyeti olmaksızın onlar adına verdiği sadakanın ana babası için geçerli olacağına ve sevabının da onlara ulaşacağına delalet etmektedir. Bu hadisler, Allahu Teala’nın şu kavlinin genelliğini tahsis etmektedir: **“وَأَنْ لَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى”** [Necm 39] Ancak bölümün hadislerinde, çocuğun verdiği sadakanın ulaşmasından başka bir şey yoktur. Böylece insanın çocuğunun çabası olduğu sabit olmuş olup tahsis edildiği iddiasına gerek yoktur...]

2- Şerhi’n-Nevevî Alâ Müslim (3/444).

[167- Bize Muhammed İbn Abdullah İbn Numeyr rivayet etti, bize Muhammed İbn Bişr rivayet etti ve bize, Hişam babasından, o da Aişe’den şöyle rivayet etti: **“أَنَّ رَجُلًا أَتَى النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أُمَّيْ أَفْتُلَيْتُ نَفْسَهَا وَلَمْ تُوصِ وَأَطْنُهَا لَوْ تَكَلَّمْتُ تَصَدَّقْتُ أَفَلَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّ أُمَّيْ أَفْتُلَيْتُ نَفْسَهَا وَلَمْ تُوصِ وَأَطْنُهَا لَوْ تَكَلَّمْتُ تَصَدَّقْتُ أَفَلَهَا أَجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتُ نَعَمْ عَنَّا؟ قَالَ: نَعَمْ”** **Bir adam Nebi Sallallahu Aleyhi ve Sellem’e şöyle dedi: Ey Allah’ın Rasulü! Annem ansızın öldü ve vasiyette bulunmadı. Öyle sanıyorum ki, şayet konuşabilseydi, tasaddukta bulunurdu. Şimdi ben onun adına sadaka versem, sevabı ona ulaşır mı? Sallallahu Aleyhi ve Sellem, evet dedi.”**

Bana Züheyr İbn Harb rivayet etti, bize Yahya İbn Said rivayet etti, bize Ebu Kurayb rivayet etti, bize Ebu Usame rivayet etti, bana Ali İbn Hucr rivayet etti, bize Ali İbn Mushir rivayet etti, bize el-Hakem İbn Musa rivayet etti, bize Şuayb İbn İshak rivayet etti ve onların tamamı bu senetle Hişam’dan rivayet ettiler; Ebu Usame’nin hadisinde şöyle

geçti; لَمْ تُوصِ “**Vasiyette bulunmadı.**” Tıpkı İbn Bişr’in dediği gibi ve geri kalanlar bunu söylemedi.

1672 – Şu kavli: (يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ أُمَّيْ إِفْتَلَّتْ نَفْسَهَا) “**Ey Allah’ın Rasulü! Annem ansızın öldü.**”)

Bunu şu şekilde zapt ettik: (نَفْسَهَا وَنَفْسَهَا) “**Sîn - Sîn**”, nasb ve ra’f olarak gelmektedir; Ra’f olarak geldiğinde, faili adlandırılmayan şeyin mefulüdür, nasb olduğunda ise ikinci mefuldür. El-Kadi şöyle dedi: Rivayetlerimizi ekseriyeti nasb şeklindedir. Şu kavli: (إِفْتَلَّتْ) “**الفاء**” Fa ile gelmesi; hadis ehlinin ve diğerlerinin rivayet ettiklerinden doğru olan işte budur. İbn Kuteybe ise (إِفْتَلَّتْ نَفْسَهَا) şeklinde “**الفاء**” Kaf ile rivayet etmiş ve şöyle demiştir: Hem aniden ölen biri için hem de cin tarafından ve sevdadan dolayı ölen kişi için söylenen budur. Doğru olan ise “**الفاء**” Fa ile gelmesidir. Şöyle dediler: Ansızın ölmenin anlamı; beklenmedik anda yapılan her şey, ansızın olmuş olur. Ve şöyle denilir: Ansızın konuştu, onu önerdi ve doğaçlama yaptığından dolayı konuşmayı özetledi-kesti.

Ve şu kavli: (أَفَلَهَا أُجْرٌ إِنْ تَصَدَّقْتَ عَنْهَا؟ قَالَ: نَعَمْ) “**Şimdi ben onun adına sadaka versem, sevabı ona ulaşır mı? Sallallahu Aleyhi ve Sellem, evet dedi**”).

Şu kavli: (إِنْ تَصَدَّقْتَ), (إِنْ) edatındaki hemze kesre olarak gelmiştir ve bunda bir ihtilaf yoktur. El-Kadi şöyle dedi: Bundaki rivayet bu şekildedir. Ve şöyle dedi: Bundan başkası doğru değildir; çünkü daha henüz yapmadığı bir şey hakkında sormuştur.

Bu hadiste geçen: Ölen kişi adına verilen sadakanın ölen kişiye fayda sağladığı ve sevabının da ona ulaşacağı üzerinde aynı şekilde alimlerin icması vardır. Yine hepsinde geçen nâslara göre duanın ve borcun ödenmesinin de ulaşacağı ve şayet İslami olan bir hac ise ölen kişi adına yapılan haccın da sahih olduğu üzerinde de icma etmişlerdir. Aynı şekilde şayet tatavvu-nafile hac vasiyetinde bulunursa, (bunun yapılması) bize göre daha sahihtir. Alimler, kişinin ölmesi ve onun oruç (borcunun) sahih olması konusunda ihtilaf etmiştir; bu konudaki sahih hadislere göre racih olan, onun caiz olmasıdır. Bizim mezhebimizde meşhur olan, Kur’an okumanın sevabının ona (ölen kişiye) ulaşmayacağıdır. Bizin ashabımızdan bir cemaat şöyle demiştir: (Kur’an okumanın) sevabı ona (ölen kişiye) ulaşır. Ahmed İbn Hanbel de bu şekilde söylemiştir. Namaz ve diğer ibadetlere gelince; gerek bize gerekse cumhura göre (bunların sevabı ölen kişiye) ulaşmaz. Ahmed şöyle demiştir: Hac gibi hepsinin sevabı (ölen kişiye) ulaşır.]

Bu şekilde babanız adına sadaka verirsiniz ve onun adına niyet ederseniz, Allah’ın izniyle sevabı ona ulaşır. Bilen ve hüküm verenlerin en hayırlısı Allah’tır.

Kardeşiniz

Ata İbn Halil Ebu Raşta

H. 09 Ramazan 1443

M. 10/04/2022

Cevaba, Emir’in (Allah onu korusun) web sitesinden bağlanabilirsiniz:

<https://archive.hizb-ut-tahrir.info/arabic/index.php/HTAmeer/QAsingle/4236/>